

ШЧАСЛІВЫ ПРЫНЦ

Высока над горадам, на велізарнай калоне, узвышалася статуя Шчаслівага Прынца. Прынц увесь быў пакрыты лісткамі з чыстага золата. Замест вачэй у яго былі бліскучы сапфіры, і вялікі рубін ззяў на эфесе яго шпагі.

Усе захапляліся Прынцам.

— Ён прыгожы, як флюгер, — пахваліў адзін з Гарадскіх Саветнікаў, што жадаў праславіцца як тонкі знаўца мастацтва.

— Але не такі карысны, як флюгер, — дадаў, схамянуўшыся, што яго палічаць непрактычным, а непрактычным ён ніколі не быў.

— Чаму ты не такі, як Шчаслівы Прынц, га? — з горыччу пыталася разважлівая маці ў свайго маленькага сына, які аж заходзіўся з плачу, патрабуючы, каб яму дасталі з неба месяц.

— Шчаслівы Прынц ніколі не плача.

— Я рады, што на свеце ёсць хоць адзін шчаслівы чалавек, — прашамкаў нейкі небарака, пазіраючы на гэтую цудоўную статую.

— Ён зусім-зусім, як анёл, — шчабяталі ў захапленні Дзеці з Прытулка, выходзячы з сабора ў ярка-пунсовых палярынках і бялоткіх фартушках.

— А адкуль вы гэта ведаеце? — спытаў Настаўнік Матэматыкі. — Вы ж ніколі не бачылі анёлаў.

— О так, але яны нам сніліся! — адказалі Дзеці. Настаўнік Матэматыкі нахмурыўся і працяў сваіх выхаванцаў суровым позіркам: яму не падабалася, што дзеці сняць такія сны.

Неяк ноччу пралятала над горадам маленькая Ластаўка. Прайшло ўжо шэсць тыдняў, як яе сяброўкі адляцелі ў Егіпет, а яна адстала ад іх, бо закахалася ў Мячэўніка, у якога была самая прыгожая ў свеце аксамітная галоўка.

А ўпершыню Ластаўка ўбачыла яго яшчэ ранняй вясною, ганяючыся за вялікім жоўтым матылём. Мячэўнік так паланіў яе сваёй вытанчанай таліяй, што яна прыпынілася, каб пагаварыць з ім.

— Ты хочаш, каб я цябе пакахала? — спыталася Ластаўка: яна заўсёды гаварыла толькі так, нібыта загадвала. І Мячэўнік у адказ ёй нізка пакланіўся.

Тады Ластаўка пачала кружыцца над ім, дакранаючыся крыльцамі вады і пакідаючы на яе гладзі сярэбраную дарожку. Так яна заляцалася да Мячэўніка, і так працягвалася ўсё лета.

— Якое недарэчнае каханне! — шчабяталі ластаўкі-сяброўкі. — У галяка ж няма ні капейкі, няма маёмасці, а сваякоў — цэлая плойма.

І праўда, уся пойма рэчкі зарасла трыснягом-мячэўнікам.

Надышла восень, і птушкі паляцелі ў вырай. Ластаўка адчула сябе адзінокай, і ёй пачало дакучаць яе каханне.

— Маўчун — слова з яго не выцягнеш, — скардзілася яна, — і, апроч таго, я думаю, што ён яшчэ і ветрагон: ледзь перамянілася пагода, і ён мяняецца на вачах.

І сапраўды, варта было толькі павецць ветру, як Мячэўнік трымцеў і згінаўся ў грацыёзным рэверансе.

— Ну, няхай сабе ён — дамасед, але ж я люблю падарожнічаць. Значыць, і мой муж павінен любіць падарожжы. Дык ты паляціш са мной? — нарэшце набраўшыся смеласці, спыталася яна. Але Мячэўнік пакруціў галавой: ён і ў думках не меў расставацца з домам.

— Ах, дык ты толькі забаўляўся са мною! — гнеўна цівікнула Ластаўка. — Бывай жа! Я лячу да Пірамід.

І яна паляцела.

Ластаўка ляцела ўвесь дзень і ноччу апынулася ў горадзе.

«Дзе мне тут спыніцца? — падумала яна. — Спадзяюся, што горад падрыхтаваўся сустрэць мяне як мае быць!»

І тут яна ўбачыла статую на высокай калоне.

— Вось там я і пераначую! — радасна прашчабятала Ластаўка. — Цудоўнае месцейка і наўкола — свежае паветра. — І яна апусцілася ля ног у Шчаслівага Прынца. — У мяне залатая спальня, — распешчана праспявала Птушка, азіраючыся па баках.

І калі яна падрыхтавалася да сну і схавала галоўку пад крыльца, на яе раптам упала вялікая кропля.

— Цікава! — здзівілася Ластаўка. — На небе ніводнага воблачка, зоркі такія чыстыя, яркія — і раптам дождж. Нездарма гавораць, што клімат на поўначы Еўропы жахлівы. Майму Мячэўніку падабаўся дождж, але ж Мячэўнік — эгаіст.

Кап! — упала другая кропля.

— Вось табе і статуя, не можа нават схаваць ад дажджу! Пашукаю я лепш добры комін.

І Ластаўка вырашыла ляцець.

Але не паспела распасцерці крыльцы, як упала яшчэ адна кропля.

Ластаўка зірнула ўверх і ўбачыла...

Вочы Шчаслівага Прынца былі поўныя слёз. Слёзы каціліся па залатых шчоках. Яго твар пры месячным святле быў такі прыгожы, што сэрца маленькай Ластаўкі сціснуў раптоўны жаль.

— Хто ты? — спытала яна.

— Я Шчаслівы Прынц.

— Чаго ж ты плачаш? Я ўся вымакла ад тваіх слёз.

— Калі я быў жывы і меў чалавечае сэрца, — адказаў Шчаслівы Прынц, — я не ведаў, што такое слёзы. Я жыў у Палацы Sans Souci¹, куды смутку ўваход быў забаронены. Удзень я гуляў у садзе са сваімі сябрамі, а ўвечары танцаваў у Вялікай Зале. Той сад быў агароджаны вельмі высокай сцяной. Вакол мяне ўсё было такое прыгожае, — мне і ў галаву не прыходзіла спытацца, што там за той сцяной. Мае прыдворныя звалі мяне Шчаслівым Прынцам. І сапраўды я быў шчаслівы, калі забавы — шчасце. Так я жыў, так і памёр. І цяпер, калі я ўжо нябожчык, мяне ўзнеслі высока, каб я мог бачыць усю пачварнасць і галечу майго горада. І хоць у мяне алавянае сэрца, я не магу не плакаць.

«А, дык ён не ўвесь з золата?» — расчаравана падумала сама сабе Ластаўка. Яна была вельмі далікатная, каб гаварыць пра гэта ўслых.

— Далёка адсюль, на вузкай вулачцы, стаіць бедная хаціна, — працягваў Прынц ціхім напеўным голасам. — Адно акно адчынена, і праз яго я бачу жанчыну, якая сядзіць за сталом. Твар у яе схуднелы, змучаны; спрацаваныя чырвоныя рукі паколаты іголкай, бо яна швачка. Яна вышывае агняцветы на атласнай сукенцы найпрыгажэйшай з фрэйлін каралевы. Хутка ж прыдворны баль. У маленькім ложку, што стаіць у кутку, яе хворае дзіця. Яно трызніць і просіць, каб яму далі апельсін. Але ў маці няма нічога, акрамя вады. Вось малое і плача. Ластаўка, Ластаўка, мілая Ластавачка, аднясі ёй рубін з маёй шпагі. Мае ногі прыкуты да п'едэстала, і я сам не магу скрануцца з месца.

— Але ж мяне чакаюць у Егіпце, — адказала Ластаўка. — Мае сяброўкі кружацца над Нілам і вядуць гаворку з вялікімі лотасамі. Хутка яны паляцяць нанач да Піраміды Вялікага Цара. Там спачывае ён сам, у сваёй размаляванай труне, захутаны ў жоўтае покрыва і набальзамаваны духмянымі травамі. На шыі ў яго светла-зялёны нефрытавы ланцужок, а рукі — як два залатыя лісткі.

— Ластаўка, Ластаўка, мілая Ластавачка, застанься тут яшчэ на адну ноч, злятай да хлопчыка. Яму так хочацца піць, а яго маці такая нямоглая.

— Мне не вельмі падабаюцца хлопчыкі. Летась, калі я гнездавалася ля ракі, сыны млынара, два злыя хлапчукі, увесь час кідалі ў мяне каменнем. Вядома, яны ні разу не пацэллілі: мы, ластаўкі, вельмі вёрткія, — яшчэ мае продкі славіліся сваім спрытам. Але ўсё ж гэта было непачціва з іх боку.

Аднак Шчаслівы Прынц стаяў такі засмучаны, што Ластаўка пашкадавала яго.

— Тут дужа холадна, але я застануся з табой яшчэ на адну ноч і буду тваёй пасланкаю, — згадзілася яна.

— Дзякуй табе, мілая Ластавачка, — сказаў Прынц.

І Ластаўка выдзеўбла вялікі рубін са шпагі Прынца, і паляцела з тым рубінам у дзюбцы над гарадскімі дахамі.

Яна прамільгнула над вежаю сабора, дзе стаялі анёлы з

белага мармуру, праляцела над палацам і пачула адтуль гукі музыкі. На балкон выйшла прыгожая дзяўчына са сваім каханым.

— Якія дзівосныя зоркі, — сказаў ёй каханы, — і якая дзівосная ўлада каханьня!

— Спадзяюся, што да прыдворнага балю мая сукенка будзе гатова, — абазвалася дзяўчына. — Я загадала вышыць на ёй агняцветы, але гэтыя швачкі такія гультайкі!

Ластаўка пранеслася над ракой і ўбачыла агеньчыкі на карабельных мачтах. Яна праляцела і над кварталамі гета і бачыла старых яўрэяў, якія заключалі здзелкі і важлыя манеты на медных вагах.

І вось нарэшце Ластаўка ўбачыла бедную хаціну і зазірнула ў акенца. Хлопчык кідаўся ў гарачцы, а яго маці моцна заснула, бо вельмі стамілася.

Ластаўка заляцела ў хату і ўпусціла з дзюбкі вялікі рубін на стол, побач з напарсткам жанчыны. Потым яна пачала ціха кружыцца над ложкам, абмахваючы крыльцамі твар хлопчыка.

— Які прыемны ветрык! — прагаварыла скрозь сон дзіця. — Можа, я папраўлюся? — І зноў нібы акунулася ў салодкую дрымоту.

А Ластаўка паляцела назад да Шчаслівага Прынца і расказала яму пра ўсё.

— Дзіўна! — усклікнула яна. — На дварэ сцюжа, а мне цёпла.

— Гэта таму, што ты зрабіла добрую справу, — растлумачыў Шчаслівы Прынц.

Ластаўка пачала думаць пра гэта, але хутка заснула. Як толькі яна пачынала думаць, дык адразу ж засынала.

На світанні яна паляцела на рэчку купацца.

— Што за дзіва! — сказаў Прафесар Арніталогіі, які тым часам праходзіў па мосце. — Ластаўка — зімой!

І ён напісаў пра гэта доўгі адкрыты ліст у мясцовую газету. Усе цытавалі ягоны ліст: у ім было мноства слоў, якіх

ніхто не разумеў.

«Сённяя ж увечары лячу ў Егіпет», — сказала сама сабе Ластаўка і адразу павесялела ад гэтай думкі.

Яна наведала ўсе помнікі, а пасля доўга сядзела на шпілі сабора. Куды б яна ні прылятала, вераб'і пачыналі чырыкаць адзін аднаму:

— Якая знатная чужаземка!

Ластаўцы гэта вельмі падабалася.

Калі ўзышоў месяц, яна вярнулася да Шчаслівага Прынца.

— Ці ёсць у цябе даручэнні ў Егіпет? — гучна спытала яна. — Я вось-вось адлятаю.

— Ластаўка, Ластаўка, мілая Ластавачка, — пачаў упрошваць Прынц, — застанься тут яшчэ на адну ноч.

— Мiane чакаюць у Егіпце, — адказала Ластаўка. — Заўтра мае сяброўкі паляцяць на другі вадаспад Ніла. Там, у чаратах, ляжыць гіпапам, а на троне з граніту сядзіць бог Мемнан². Усю ноч ён пазірае на зоркі, а калі зоймецца дзень, абзываецца радасным крыкам і змаўкае. Апоўдні жоўтабурыя львы падыходзяць да ракі, каб напіцца. Вочы ў іх падобныя да зялёных берылаў, а іх рык мацнейшы за гром вадаспада.

— Ластаўка, Ластаўка, мілая Ластавачка! — сказаў Прынц. — Далёка адсюль, на другім канцы горада, я бачу ў мансардзе юнака.. Ён схіліўся над сталом з паперамі. У яго кучаравыя каштанавыя валасы, вусны пунсовыя, як гранат, а вочы вялікія і летуценныя. У шклянцы каля яго букецік завялых фіялак. Юнак спяшаецца дапісаць п'есу для Дырэктара Тэатра, але ён надта замёрз. У ягоным каміне ні іскрынкі, з голаду ён вось-вось знепрытомнее.

— Добра, я застануся яшчэ на адну ноч, — згадзілася Ластаўка. У яе сапраўды было вельмі чулае сэрца. — Дык дзе ж твой рубін?

— На жаль, няма ў мяне больш рубінаў! — адказаў Прынц. — Усё, што засталася, — гэта мае вочы. Яны зроблены з рэдкіх сапфіраў, якія яшчэ тысячу гадоў назад былі

прывезены з Індыі. Выдзеўбі адно вока і аднясі таму юнаку. Ён прадасць яго ювеліру, купіць сабе дрovy і скончыць сваю п'есу.

— Любы Прынц, я не магу гэта зрабіць! — заплакала Ластаўка.

— Ластаўка, Ластаўка, мілая Ластавачка, выканай маю волю!

І Ластаўка выдзеўбла адно вока Прынцу і паляцела да мансарды студэнта. Праз дзіравы дах яна пранікла туды даволі лёгка і апынулася ў пакоі. Юнак сядзеў, закрыўшы твар рукамі, і не пачуў трапятання крыльцаў. Толькі калі ўзняў галаву, ён убачыў дзівосны сапфір у завялых фіялках

— Здаецца, мяне пачынаюць прызнаваць, — узрадаваўся ён. — Гэта, пэўна, ад нейкага знатнага паклонніка. Цяпер я магу дапісаць п'есу.

І яго твар асвятліла шчаслівая ўсмешка.

На другі дзень Ластаўка паляцела ў гавань. Яна апусцілася на мачту вялікага карабля і пачала глядзець, як матросы на вярхоўках выцягваюць з трума нейкія скрыні.

— Возь-мем! — выкрыквалі яны кожны раз, калі скрыня падавалася ўверх.

— Я адлятаю ў Егіпет! — паведаміла матросам Ластаўка, але ніхто не звярнуў на яе ўвагі.

Калі ўзышоў месяц, яна вярнулася да Шчаслівага Прынца.

— Я прыляцела развітацца з табою!

— Ластаўка, Ластаўка, мілая Ластавачка, — зноў пачаў упрошваць Прынц, — застанься тут яшчэ на адну толькі ноч.

— Не, — адказала Ластаўка. — Тут настала зіма, і хутка яна прынясе сцюжу і снег. А ў Егіпце вечназялёныя пальмы, грэе сонейка, у ціне ляжаць кракадзілы і ляніва аглядаюцца па баках. Мае сяброўкі лепяць гнёзды ў Галоўным храме Баальбека³, а белыя і ружовыя галубы глядзяць на іх і буркуюць. Любы Прынц, я мушу ляцець, але я ніколі не забуду цябе, а вясной вярнуся і прынясу прыгожыя самацветы замест тых, што ты аддаў. Новы рубін будзе чырванейшы за

чырвоную ружу, а сапфір – яшчэ сінейшы, чым бязмежнае мора.

– Унізе, на плошчы, – пачаў Шчаслівы Прынц, – стаіць маленькая дзяўчынка, якая гандлюе запалкамі. Запалкі ўпалі ў канаву і намоклі. Бацька будзе біць дзяўчынку, калі яна не прынясе дадому грошай, і таму малая плача. У яе няма ні чаравікаў, ні панчоў, і галоўка нічым не пакрытая. Выдзеўбі маё другое вока і аддай яго няшчаснай. Тады бацька злітуецца.

– Застацца тут яшчэ на адну ноч я магу, але выдзеўбіці табе другое вока – не, – адказала Ластаўка. – Ты ж тады зусім аслепнеш.

– Ластаўка, Ластаўка, мілая Ластавачка, выканай маю просьбу, – папрасіў Прынц.

І Ластаўка выдзеўбла ў яго і другое вока, а потым паляцела ўніз, да маленькай дзяўчынкі, і непрыкметна апусціла ёй у руку сапфір.

– Якое прыгожае шкельца! – узрадавалася дзяўчынка і, смеючыся, пабегла дадому.

Ластаўка вярнулася да Прынца.

– А цяпер з табой, сляпым, я застануся назаўсёды.

– Не, мая мілая Ластавачка, – адказаў няшчасны Прынц, – ты павінна ляцець у Егіпет.

– Я застануся з табой назаўсёды, – рашуча паўтарыла Ластаўка і заснула ля ног у Прынца.

Назаўтра ўвесь дзень праседзела яна ў яго на плячы, расказваючы пра тое, што бачыла ў далёкіх краінах: пра чырвоных ібісаў, якія стаяць радамі на водмелях Ніла і дзюбамі вылоўліваюць залатых рыбак; пра Сфінкса, старога, як свет, што каравуліць пустыню і ведае ўсё на свеце; пра купцоў, што ідуць побач са сваімі вярблюдамі і перабіраюць у руках бурштынавы ружанец; пра Цара Месячных гор, чорнага, нібы чорнае дрэва, які пакланяецца Вялікаму Крышталю; пра вялікага Зялёнага Змея, што спіць у пальмавым дрэве і есць мядовыя пернікі з рук дваццаці

жрацоў; пра пігмеяў, якія плаваюць па возеры на шырокіх плоскіх лістах і заўжды не мірацца з матылькамі.

— Любая мая Ластавачка, — абазваўся Прынц, — ты расказваеш пра дзівосныя рэчы, але самае дзівоснае на свеце — людскія пакуты. Няма большай Тайны, чым Пакуты. Праляці ж над маім горадам, мілая Ластавачка, і раскажы мне пра ўсё, што ўбачыш.

І Ластаўка праляцела над усім вялізным горадам і ўбачыла, як у шыкоўных харомах веселяцца багатыя, а бедныя сядзяць каля іх парогаў, як у цёмных завулках плачуць галодныя дзеці з бледнымі тварыкамі і, гаротныя, абыякава глядзяць на чорную вуліцу.

Пад мостам яна ўбачыла двух малых хлопчыкаў, якія ляжалі, абдымаючы адзін аднаго, каб сагрэцца.

— Як хочацца есці! — гаварыў то адзін, то другі.

— Тут ляжаць забаронена! — закрычаў начны вартаўнік, і малыя зноў выбеглі пад дождж.

Ластаўка вярнулася да Прынца і расказала яму пра ўсё, што бачыла.

— Я ўвесь пакрыты чыстым золатам. Здымі яго лісток за лістком і аддай бедным, — адказаў на гэта Прынц. — Людзі заўсёды думаюць, што золата можа зрабіць іх шчаслівымі.

І Ластаўка здымала са Шчаслівага Прынца золата лісток за лістком і раздавала бедным. І твары дзяцей ружавелі, і яны пачыналі гуляць і смяяцца.

— У нас ёсць хлеб! — радасна крычала дзятва.

Потым выпаў снег, а за ім ударылі маразы. Вуліцы заблішчалі, як срэбра; доўгія ледзяшы, падобныя да крыштальных кінжалаў, звісалі са стрэх дамоў; людзі хуталіся ў футры; хлопчыкі ў чырвоных шапачках каталіся на каньках.

Бедную маленькую Ластаўку з кожным днём усё больш і больш даймаў холад, але яна нізавошта не хацела пакідаць Прынца, цяпер такога цьмянага і шэрага, бо моцна яго кахала.

Употаі, калі ніхто не бачыў, яна збірала хлебныя крошкі каля булачнай і махала крыльцамі, каб сагрэцца.

Але нарэшце Ластаўка зразумела, што памірае. У яе толькі і хапіла сілы, каб пырхнуць Прынцу на плячо.

— Бывай, любы Прынц! — прашаптала яна. — Дазволь мне толькі пацалаваць табе руку на развітанне.

— Мілая Ластавачка, я рады, што ты нарэшце ляціш у Егіпет, — азваўся Прынц, — ты надта доўга затрымалася тут. Але ты павінна пацалаваць мяне ў вусны, бо я цябе кахаю.

— Не ў Егіпет я лячу, — ціўкнула Ластаўка. — Я лячу ў Дом Смерці. Смерць жа родная сястра Сну, праўда?

І яна пацалавала Шчаслівага Прынца ў вусны і, мёртвая, упала да яго ног.

У гэты самы момант дзіўны трэск пачуўся ўсярэдзіне статуі, як быццам нешта зламалася. Гэта не вытрымала алавянае сэрца Шчаслівага Прынца. Што й казаць, мароз быў жорсткі.

Раніцай па плошчы гуляў Мэр горада з Гарадскімі Саветнікамі. Калі яны праходзілі паўз калону, Мэр зірнуў на статую.

— Божа! Нейкі абадранец, а не Шчаслівы Прынц! — здзівіўся ён.

— Сапраўды, абадранец! — падхапілі Гарадскія Саветнікі, якія заўсёды пагаджаліся з Мэрам.

І яны падышлі бліжэй, каб добра разгледзець статую.

— З ручкі мяча выпаў рубін, няма вачэй, сышла пазалота, — працягваў Мэр. — Цяпер ён горшы за любога жабрака!

— Горшы за любога жабрака! — рэхам адгукнуліся Гарадскія Саветнікі.

— А ў яго ля ног валяецца нейкая мёртвая птушка, — сказаў Мэр. — Нам трэба выдаць указ, што птушкам тут паміраць забараняецца, — дадаў ён.

Сакратар Гарадскога Савета зараз жа занатаваў прапанову ў сваёй кнізе.

І статую Шчаслівага Прынца зрынулі дадолу.

— У яго не стала прыгажосці, значыць, не стала і карысці! — гаварыў ва Універсітэце Прафесар Эстэтыкі.

Статую пераплавілі, і Мэр склікаў Гарадскі Савет, каб вырашыць, што рабіць з металам.

— Трэба адліць іншую статую, — прапанаваў Мэр, — і гэта ўжо будзе з мяне статуя.

— А чаму не з мяне? — дамагаўся кожны Гарадскі Саветнік, і яны пачалі сварыцца.

Неяк нядаўна я чуў пра іх: міру няма — яны ўсё яшчэ сварацца.

— Дзіўна! — сказаў Майстар ліцця. — Гэтае разбітае сэрца і плаўцы не паддаецца. Выкінуць яго, ці што?

І выкінулі сэрца Прынца на сметнік, дзе ляжала мёртвая Ластаўка.

— Прынясі мне дзве самыя каштоўныя рэчы з гэтага горада, — загадаў бог свайму анёлу.

І прынёс яму анёл разбітае сэрца Прынца і мёртвую птушку.

— Ты выбраў правільна, — сказаў бог. — Гэтая маленькая птушка будзе вечна спяваць у маім садзе, а Шчаслівы Прынц — услаўляць мяне ў залатым горадзе.

САЛАВЕЙ І РУЖА

— Яна сказала, што будзе танцаваць са мной, калі я прынясу ёй чырвоную ружу! — усклікнуў малады Студэнт. — Але ў маім садзе няма ніводнай чырвонай ружы.

Са свайго гнязда на дубе гэта пачуў Салавей. Ён выглянуў з лістоты і прыслухаўся.

— Ніводнай чырвонай ружы ва ўсім маім садзе! — зноў усклікнуў Студэнт, і яго прыгожыя вочы напоўніліся слязьмі.

— Ах, ад якой дробязі залежыць шчасце! Я прачытаў усё, што напісана мудрымі людзьмі, я ведаю ўсе сакрэты філасофіі, але таму толькі, што ў мяне няма чырвонай ружы, маё жыццё будзе разбіта.

«Вось дзе нарэшце сапраўдны закаханы! — сказаў сам сабе Салавей. — Ноч у ноч спяваў я пра яго, хоць, і не ведаў

яшчэ, ноч у ноч я расказваў аб ім зоркам, і вось я бачу яго самога. Валасы ў яго цёмныя, што гіяцынт, вусны чырвоныя, што ружа, якую ён шукае; але каханне зрабіла яго твар бледным, як слановая косць, а пакуты надалі яму мужнасці».

— Заўтра ўвечары ў Прынца баль, — шаптаў юнак, — і мая каханая будзе сярод гасцей. Калі я прынясу ёй чырвоную ружу, дык абдыму яе. Яна схіліць галоўку мне на плячо, і мы будзем моцна трымацца за рукі. Але ў маім садзе няма чырвонай ружы, і я, самотны, буду стаяць у кутку, а яна пройдзе міма. Яна не заўважыць мяне, і маё сэрца гэтага не вытрымае.

— Вось сапраўдны закаханы, — сказаў Салавей. — Тое, пра што я толькі пяю, для яго боль. О так, каханне — гэта цуд. Яно даражэйшае за смарагд, даражэйшае за цудоўны апал. Яго не купіш ні за гранат, ні за жэмчуг, яно не прадаецца на кірмашы. Яго не прыдбаеш у краме, не выменяеш на золата.

— На хорах будуць сядзець музыканты, — працягваў малады Студэнт, — і граць на арфах і скрыпках, а мая любая стане танцаваць з такой лёгкасцю, што яе ножкі будуць ледзьве дакранацца паркету. Вакол яе стоўпяцца прыдворныя ў бліскучым адзенні. Але са мной яна танцаваць не будзе, бо ў мяне няма для яе чырвонай ружы.

І ён упаў ніцма на траву, закрыў твар рукамі і зарыдаў.

— Чаго ён плача? — спытала маленькая злёная Яшчарка, якая прапаўзала міма Студэнта, варушачы хвосцікам.

— Сапраўды чаго? — падхапіў Матылёк, што пырхаў паблізу ў сонечных праменнях.

— Чаго ён? — пяшчотным шэптам пацікавілася Стакротка ў свайго суседа.

— Ён плача праз чырвоную ружу, — адказаў Салавей.

— Праз чырвоную ружу? — здзівіліся ўсе. — Ах, як смешна!

А крыху цынічная маленькая Яшчарка проста засмяялася яму ў вочы.

Адзін толькі Салавей разумеў гора Студэнта. Ён моўчкі